

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5

№ 04-17/18-2327

«24» травня 2018 року

Конституційний Суд України
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Суб'єкт права на конституційне подання:
45 народних депутатів України

Представники суб'єкта права на конституційне подання:

1) народний депутат України
Найєм Мустафа-Масі
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел. пошта: Naieem.Mustafa@rada.gov.ua

2) народний депутат України
Суслова Ірина Миколаївна
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел. пошта: Suslova.Iryna@rada.gov.ua

3) виконавчий директор
ГО «Правозахисна Ініціатива»
Каменєв Михайло Володимирович
02225, м. Київ, вул. Ніколаєва, 3, кв. 62

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав

**людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та
Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л.
Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня
2018 року № 2344-VIII**

Відповідно до статей 147, 150, 152 і 153 Конституції України, пункту 1 частини першої статті 7, частин першої-третьої статті 51, статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*) суб'єкт права на конституційне подання – 45 народних депутатів України звертається до Конституційного Суду України з клопотанням про визнання такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними) положення частини сьомої статті 208 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133*), зі змінами в редакції Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*), та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII (*Голос України від 17 березня 2018 року № 50*).

Предметом конституційного подання є положення частини сьомої статті 208 Регламенту Верховної Ради України, яка передбачає прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України. Також предметом конституційного подання є Постанова Верховної Ради України, якою було призначено на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Денісову Л.Л.

1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава (стаття 1 Конституції України). Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. В Україні визнається і діє принцип верховенства права (частини перша і друга статті 8 Конституції України).

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6 Конституції України). Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19 Конституції України).

Порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України (частина п'ята статті 83 Конституції України). До повноважень Верховної Ради України належить, зокрема, прийняття Регламенту Верховної Ради України та призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (пункти 15 і 17 частини першої статті 85 Конституції України). Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України (стаття 91 Конституції України). Виключно законами України визначаються організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України (пункт 21 частини першої статті 92 Конституції України).

Закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності (частина перша статті 152 Конституції України).

Аналіз вказаних положень Конституції України свідчить, що порядок роботи Верховної Ради України визначається і встановлюється Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України (частина п'ята статті 83, пункт 21 частини першої статті 92 Конституції України), який затверджується виключно законом (пункт 21 частини першої статті 92 Конституції України). У поєднанні із вимогами частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України це означає, що прийняття проектів законів та інших актів парламентом має здійснюватися в межах і спосіб, визначених не тільки Конституцією України, але й Регламентом Верховної Ради України. Водночас, є випадки, коли порядок прийняття законів чи інших актів встановлюється іншими законами, наприклад, статтями 6 та 7 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР (*Відомості Верховної Ради України, 1998, № 20, ст.99*) зі змінами (далі – Закон № 776/97-вр), частиною другою статті 4 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, ст.545*) зі змінами тощо. У таких випадках парламент зобов'язаний дотримуватись також цих положень. Це є конституційним обов'язком парламенту.

Порушення парламентом процедури прийняття законів (інших актів), яка встановлена Регламентом Верховної Ради України та іншими законами, має результатом підрив легітимності прийнятого акту, призводить до порушення частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, а також принципу верховенства права, який в Україні визнається і діє відповідно до статті 8 Конституції України.

Разом з тим, Регламент Верховної Ради України та закони, які встановлюють процедуру прийняття законів та інших актів, мають відповідати принципам та вимогам Конституції України.

Такі висновки також підтверджуються позиціями Конституційних Судів інших держав. Так, зокрема, у рішеннях від 8 листопада 1993 року у справі № 6 «On the constitutionality of amendments to the Law on Elections to the Seimas», від 14 січня 2002 року у справі № 25/01 «On the indicators of state and municipal budgets», від 22 лютого 2008 року у справі № 02/08 «On the powers of the President of the Republic in implementing the right of delayed (relative) veto» Конституційний Суд Литовської Республіки вказав, що, оскільки частина перша статті 69 Конституції Литовської Республіки передбачає, що закони приймаються в Сеймі відповідно до порядку, передбаченого законом, а таким законом є Статут (стаття 76 Конституції Литовської Республіки), то Сейм має дотримуватись порядку, передбаченого Статутом. Це його конституційний обов'язок.

Крім того, аналіз положень Конституції України, які встановлюють порядок прийняття законів та інших актів, а також порядок, який передбачається Регламентом Верховної Ради України, свідчить, що процес прийняття законів (інших актів) є системою юридично значимих дій, які необхідні для прийняття законів (інших актів) та які здійснені у чіткій логічній послідовності та у встановлені Конституцією або законами строки.

Такою ж є й позиція Конституційного Суду Литовської Республіки, викладена у рішеннях від 29 травня 1997 року у справі № 3/97 «On the Seimas resolution concerning the formation of the Council of the National Radio and Television of Lithuania» та від 18 жовтня 2000 року у справі № 29/98-16/99-3/2000 «On the reorganisation of the joint-stock companies “Būtingės nafta”, “Mažeikių nafta”, and “Naftotiekis”», в яких він визнав неконституційними відповідні положення законів, оскільки була порушена логічна послідовність та порядок прийняття відповідних положень актів. Крім того, у рішенні від 19 січня 2005 року у справі № 23/2003 «On the compliance of the Republic of Lithuania's Law Supplementing and Amending Articles 86, 87 of the Law on Elections to Municipal Councils and Supplementing It with Article 88-1 with the Constitution of the Republic of Lithuania» Конституційний Суд Литовської Республіки вказав, що відповідність законів (інших актів) Конституції забезпечується не тільки конституційним контролем, який здійснюється Конституційним Судом, але й також внутрішнім превентивним контролем, що здійснюється самим парламентом у порядку, передбаченому Статутом, у випадку, коли такий контроль попереджає прийняття законів та інших актів, які можуть суперечити Конституції або іншим актам вищої сили. Конституційний Суд постійно наголошує, що при прийнятті законів (інших актів) Сейм зобов'язаний дотримуватись як Конституції, так й прийнятих ним же інших законів. Це є вимогою конституційного принципу держави, яка керується верховенством права.

В контексті предмета цього конституційного подання релевантними також є рішення Конституційного Суду Румунії «Referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr.14/2014 privind numirea președintelui și a unui membru neexecutiv ai Consiliului Autorității de

Supraveghere Financiară» від 30 квітня 2014 року № 251 та постанова Конституційного Суду Республіки Молдова «Hotărârii Parlamentului nr. 140 din 3 iulie 2015 privind numirea în funcția de Avocat al Poporului pentru drepturile copilului» від 16 липня 2015 року № 22.

З огляду на те, що відповідно до статті 1 Конституції України Україна є демократичною державою, що керується принципом верховенства права, вбачається, що висновки Конституційного Суду Литовської Республіки, Конституційного Суду Румунії та Конституційного Суду Республіки Молдова є релевантними для судової практики Конституційного Суду України.

2. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (стаття 101 Конституції України). Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (частина третя статті 55 Конституції України).

Інститут омбудсмана, яким в Україні є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), є надбанням і цінністю демократичних держав, ціллю створення та діяльності якого є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, їх захист насамперед від дій державних органів. Частина третя статті 55 Конституції України гарантує кожному звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого. **Це конституційне право кореспондує з конституційним обов'язком держави забезпечити діяльність інституту Уповноваженого таким чином, щоб право на захист особи було практичним та ефективним.**

Правовий статус Уповноваженого визначається Конституцією України та Законом № 776/97-вр.

Уповноважений здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та посадових осіб. Діяльність Уповноваженого доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, не відміняє їх і не тягне перегляду компетенції державних органів, які забезпечують захист і поновлення порушених прав і свобод (частина друга статті 4 Закону № 776/97-вр).

Уповноваженим може бути призначено громадянина України, який на день обрання досяг 40 років, володіє державною мовою, має високі моральні якості, досвід правозахисної діяльності та протягом останніх п'яти років проживає в Україні. Не може бути призначено Уповноваженим особу, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення (частина друга та п'ята статті 5 Закону № 776/97-вр).

Аналіз міжнародних актів свідчить, що наявність високих моральних якостей Уповноваженого та необхідність забезпечення на законодавчому та практичному рівні незалежності цієї посадової особи від інших державних органів є міжнародними стандартами (наприклад, додаток до резолюції

Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року № 48/134 – Принципи, які стосуються статусу національних установ, що займаються заохоченням і захистом прав людини [Паризькі принципи] та Рекомендація Парламентської асамблеї Ради Європи № 1615 (2003) «Інститут Омбудсмана»).

Вищевказане свідчить, що законодавство України встановлює певні вимоги до професійних та моральних якостей особи, яка може бути призначена на посаду Уповноваженого. Дотримання цих вимог є гарантією здійснення Уповноваженим належного захисту прав осіб, тобто гарантією забезпечення їхнього конституційного права, передбаченого частиною третьою статті 55 Конституції України.

Закон № 776/97-вр також встановлює жорстку процедуру обрання та призначення особи на посаду Уповноваженого. Така регламентація має на меті забезпечити дотримання всіх вимог, яким має відповідати ця посадова особа. З іншого боку, недотримання процедури обрання та призначення Уповноваженого означає незабезпечення державою відповідності призначеної особи на цю посаду встановленим вимогам, що в підсумку підриває конституційне право особи на ефективний захист її прав і свобод.

Так, відповідно до частини другої статті 6 Закону № 776/97-вр висування кандидатури для призначення на посаду Уповноваженого здійснюється у двадцятиденний строк з наступного дня після:

- 1) набрання чинності цим Законом;
- 2) закінчення строку, на який було призначено Уповноваженого, або припинення його повноважень чи звільнення;
- 3) оголошення результатів голосування, якщо Уповноваженого не було призначено.

Голосування проводиться під час пленарних засідань Верховної Ради України бюлетенями для таємного голосування, але не раніш як через десять днів і не пізніше ніж через двадцять днів після закінчення строку для висування кандидатів для участі у виборах.

Крім вказаних вище вимог для зайняття посади Уповноваженого стаття 5 Закону № 776/97-вр передбачає проведення спеціальної перевірки стосовно кандидатів на цю посаду за їхньою письмовою згодою в порядку, встановленому Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року № 3206-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2011, № 40, ст.404*) зі змінами. Особи, які претендують на зайняття посади Уповноваженого, до призначення на відповідну посаду подають до органу, який здійснює призначення, декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за формою і в порядку, що встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року № 3206-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2011, № 40, ст.404*) зі змінами.

Таким чином, Закон № 776/97-вр встановлює процедуру призначення Уповноваженого, а саме чіткий строк для висунення кандидатів та голосування за них, а також процедуру перевірки кандидатів на посаду щодо їх відповідності вимогам законодавства.

Вбачається, що дотримання процедурних вимог щодо висування кандидатів, їх перевірки та голосування за них є також необхідним для забезпечення належної діяльності Уповноваженого і відповідно для забезпечення конституційного права особи на захист, гарантованого частиною третьою статті 55 Конституції України.

3. Щодо внесення змін до статті 208 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133*) зі змінами (далі – Регламент), якими процедуру прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого було змінено з таємного голосування на відкрите.

У Рішенні від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018 Конституційний Суд України (далі – Рішення № 2-р/2018) вказав, що процедура розгляду проекту закону реалізується шляхом його внесення до парламенту, а на певних стадіях законодавчого процесу – шляхом внесення пропозицій до нього.

Реалізація права законодавчої ініціативи передбачає не лише внесення проектів законів, інших актів до парламенту, а й обов'язковий розгляд законодавчих ініціатив відповідних суб'єктів.

Закони та інші акти Верховної Ради України приймаються лише на її пленарному засіданні. Процес розгляду законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України – це обговорення законопроекту та голосування щодо нього. Крім того, обговорюються пропозиції до проекту закону. Обов'язковою умовою прийняття рішень парламентом є особиста участь народного депутата України у голосуванні, що є проявом його особистого волевиявлення і не залежить від виду та способу голосування (абзаци дев'ятий-одинадцятий пункту 2 мотивувальної частини Рішення № 2-р/2018).

Конституційний Суд України також зазначив, що право законодавчої ініціативи, передбачене у статті 93 Конституції України, безпосередньо кореспондується з конституційним обов'язком парламенту розглянути внесені проекти законів, пропозиції до них, а також прийняти чи відхилити їх шляхом особистого голосування народних депутатів України (абзац другий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення № 2-р/2018).

Таким чином, Конституційний Суд України концептуально визначив, що право законодавчої ініціативи включає не тільки внесення проектів законів або інших актів, але й їх розгляд. Процес розгляду законопроекту включає не лише обговорення внесеного тексту проекту, але й розгляд пропозицій до проекту, їх прийняття чи відхилення шляхом особистого голосування народних депутатів України.

Процедура розгляду та ухвалення парламентом законопроектів, розгляд пропозицій до законопроектів повинні ґрунтуватися на принципах, визначених Конституцією України. Недотримання цих принципів або нехтування ними порушує демократичні вимоги щодо конституційної

процедури розгляду та ухвалення законопроектів, а також ставить під сумнів легітимність прийнятих законів (абзац четвертий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення № 2-р/2018).

Аналіз положень частини п'ятої статті 83 та пункту 21 частини першої статті 92 Конституції України свідчить, що Конституція України встановлює засадничі принципи та норми, на яких має ґрунтуватись порядок роботи парламенту, а також встановлює, що деталізований порядок роботи має встановлюватись і визначатись самим парламентом в Регламенті Верховної Ради України, який затверджується законом, тобто має силу закону.

Як вже вище вказувалось, з аналізу вказаних статей Конституції України в поєднанні з частиною другою статті 6 та частиною другої статті 19 Конституції вбачається, що при прийнятті законів та інших актів парламент як орган законодавчої влади зобов'язаний діяти не лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією, але й законами України, які встановлюють порядок прийняття проектів законів та інших актів. Тобто, здійснюючи розгляд проекту закону або іншого акту Верховна Рада України має також дотримуватись порядку, встановленого Регламентом та іншими законами.

Відповідно до частини сьомої статті 208 Регламенту в редакції Закону України «Про Рахункову палату» від 2 липня 2015 року № 576-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2015, № 36, ст.360*) голосування щодо призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого здійснюється Верховною Радою України таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів відповідно до Закону № 776/97-вр. За результатами голосування оформляється відповідна постанова Верховної Ради України.

Аналогічна норма передбачена й частиною третьою статті 6 Закону № 776/97-вр.

Передбачена вказаними законами процедура таємного голосування за призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого забезпечувала унеможливлення політичного тиску на народних депутатів за прийняте ними рішення на користь одного з кандидатів, унеможливлювало обрання Уповноваженого в результаті політичної домовленості політичних сил, що підривало б незалежність обраної особи від політиків, які знаходяться при владі. Відтак, забезпечення процедури таємного голосування в парламенті за призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого є умовою забезпечення його незалежності та, відповідно, суттєвою гарантією для забезпечення конституційного права особи на ефективний захист.

Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) неодноразово наголошувала у своїх висновках на необхідності широкого консенсусу щодо кандидатури при обранні омбудсмена задля забезпечення суспільної довіри у незалежність цього інституту («*Compilation of Venice Commission Opinions Concerning The Ombudsman Institution*», CDL-PI(2016)001 від 5 лютого 2016 року).

13 липня 2017 року парламент прийняв Закон України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*) (далі – Закон № 2136-VIII), яким змінив порядок обрання Уповноваженого в Регламенті шляхом внесення змін до статті 208 Регламенту (підпункт б пункту 9 частини 9 Розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 2136-VIII), хоча процедура його обрання вже була розпочата висуненням кандидатів на посаду у квітні 2017 року.

Так, стаття 208 Регламенту викладена в новій редакції, якою змінено порядок голосування за призначення на посаду. Відповідно до частини сьомої статті 208 Регламенту рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого приймається Верховною Радою України відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

При цьому, об'єктивних причин зміни способу голосування за призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого під час вже розпочатої процедури обрання не вбачається. Це свідчить про те, що народні депутати України не мали конституційних підстав змінювати цю процедуру. Зміна процедури призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого під час вже розпочатого конкурсу не відповідає вимогам принципу передбачуваності, який є одним із принципів верховенства права.

Проектом Закону № 2136-VIII (реєстраційний № 6427-д від 7 червня 2017 року) в редакції на повторне перше читання від 21 червня 2017 року передбачались зміни і до Закону № 776/97-вр щодо порядку призначення на посаду Уповноваженого. Так само, згідно тексту проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) до другого читання пропонувалось у Законі № 776/97-вр змінити порядок призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого так, щоб відповідні рішення про призначення на посаду та звільнення з посади приймались Верховною Радою України шляхом відкритого голосування, а не таємного (підпункти а і б пункту 8 частини дев'ятої Розділу III «Прикінцеві положення» проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) до другого читання).

Водночас, відповідно до листа Голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя Князевича Р.П. до Верховної Ради України від 10 липня 2017 року № 04-29/03-1443 (161297) щодо проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) до другого читання Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя не дійшов консолідованого рішення щодо поправок, запропонованих суб'єктами права законодавчої ініціативи стосовно процедури призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого, а також вирішив рекомендувати Верховній Раді України визначитись із зазначеного питання шляхом голосування на пленарному засіданні.

Відповідно до стенограми 63-го пленарного засідання Верховної Ради України VIII скликання 13 липня 2018 року, на якому було прийнято Закон № 2136-VIII, мало місце обговорення порядку призначення на посаду Уповноваженого. Зокрема, стенограма пленарного засідання відображає

обговорення пропозиції народного депутата України Червакової О.В. щодо поправки за відкриту процедуру призначення на посаду Уповноваженого:

«13:35:13

ЧЕРВАКОВА О.В.

Ольга Червакова. Шановні колеги, ми зараз ризикуємо наразитися на дуже серйозний міжнародний скандал, якщо ми не проголосуємо 536 поправку, вона стосується процедури обрання Уповноваженого з прав людини.

Я хочу нагадати вам, що процедура обрання Уповноваженого з прав людини має бути таємною, і цю процедуру схвалив Уповноважений ООН, Верховний комісар з прав людини. Якщо вона буде відкрита, то відповідно Уповноважений з прав людини буде підлягати політичним впливам. Я дуже прошу не наражатися на міжнародний скандал, підтримати поправку, яка повертає таємну процедуру голосування за Уповноваженого з прав людини. Це потрібно для наших заручників, це потрібно для тих людей, які зараз знаходяться в полоні. Голосуйте "за".

ГОЛОВУЮЧИЙ.

Шановні колеги, зверніть увагу, будь ласка, що сьогодні більшість поправок і виступів стосувалося саме процедури обрання Уповноваженого. Зараз іде 536 поправка, яка так само і багато інших сьогодні стосується цього питання. От, щоб потім не було зауважень, що не обговорювалося це питання, я дуже прошу тих, хто підтримує цю норму, зараз за неї проголосувати, в тому числі і тих, хто на трибуні зараз.

Будь ласка, хто підтримує норму відповідну, я прошу проголосувати. Дякую.

13:36:52

За-227

Рухаємось далі».

Відповідно до частини першої статті 45 Регламенту пропозиції, у тому числі статті, частини статті, розділи та пункти проекту акту Верховної Ради України і поправки, що будуть ставитися на голосування, оголошуються головуючим на пленарному засіданні, при цьому називається ініціатор їх внесення. Якщо їх текст був наданий народним депутатам і ніхто з них не наполягає на його зачитуванні, головуючий на пленарному засіданні може замість зачитування тексту називати номери пропозицій, поправок до проекту акту Верховної Ради України, які ставляться на голосування, якщо такий порядок дає можливість народним депутатам однозначно зрозуміти, за що вони голосують. За будь-яких умов із стенограми пленарного засідання також повинно бути однозначно зрозуміло, який конкретно текст і з якого документа ставився на голосування.

Зі стенограми вбачається, що народний депутат Червакова О.В. чітко озвучила зміст поправки, а саме, що вона стосувалась порядку призначення на посаду Уповноваженого, а саме народний депутат України закликає всіх проголосувати за те, щоб «повернути таємну процедуру голосування за Уповноваженого з прав людини». І за зміст цієї поправки голосує більшість

народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України і, відповідно, вона вважається прийнятою.

Група народних депутатів України у листі від 13 липня 2017 року № 133/2 звернула увагу Голови Верховної Ради України Парубія А.В. на те, що саме пропозиція щодо порядку голосування ставилась на розгляд парламенту під час виступу народного депутата України Червакової О.В.

Регламент передбачає процедуру розгляду пропозицій і поправок, які виключають одна одну – головуючий на пленарному засіданні послідовно, в порядку внесення, оголошує їх і, якщо до них немає зауважень, ставить на голосування (частина третя статті 45 Регламенту). Відповідно до частини п'ятої статті 45 Регламенту прийняття однієї з попередніх пропозицій означає відхилення наступних, які на голосування не ставляться. Відтак, після прийняття пропозиції народного депутата України Червакової О.В. щодо таємності процедури голосування за Уповноваженого, всі подальші пропозиції та поправки, які виключали її, відхиляються та не ставляться на голосування.

Вбачається, що пропозицію, суть якої озвучила народний депутат Червакова О.В., щодо збереження процедури таємного голосування за призначення на посаду Уповноваженого було прийнято, оскільки текст Закону № 776/97-вр за результатами прийняття Закону № 2136-VIII залишився незмінним, тобто передбачає прийняття рішення про призначення на посаду Уповноваженого шляхом таємного голосування.

При цьому, з тексту Закону № 776/97-вр вбачається, що пропозиція № 536 до проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) до другого читання щодо виключення з абзацу третього пункту 3 частини першої статті 13 та частини другої статті 15 Закону № 776/97-вр слів «та законів України» була прийнята в редакції, запропонованій авторами, оскільки з тексту Закону № 776/97-вр ці слова було вилучено.

Це, в свою чергу, призвело до того, що частина третя статті 6 Закону № 776/97-вр передбачає, що голосування за призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого проводиться бюлетенями для таємного голосування, а частина сьома статті 208 Регламенту передбачає, що рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого приймається відкритим голосуванням.

Водночас, відповідно до частини п'ятої статті 47 Регламенту рішення про персональні обрання, призначення, надання згоди на призначення на посаду, надання згоди на звільнення з посади та звільнення з посади приймаються Верховною Радою шляхом відкритого поіменного голосування, крім випадків, передбачених законом та цим Регламентом, коли рішення приймаються таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів.

Таким чином, з прийняттям Закону № 2136-VIII виникла пряма суперечність двох норм однакової сили, суть яких також була розглянута парламентом в один день, тобто 13 липня 2017 року. Однак прийняті норми встановлюють не просто суперечливе, а взаємовиключне регулювання процедури прийняття рішення про

призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого, що підриває принцип юридичної визначеності, який є одним з елементів верховенства права (підпункт 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010).

Аналогічну позицію зайняло і Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради України, яке в зауваженнях до проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) до другого читання крім іншого зазначає, що запровадження процедури відкритого голосування при призначенні на посаду та звільнення з посади Уповноваженого фактично спрямовані на ліквідацію однієї з ключових гарантій незалежності та політичної неупередженості Уповноваженого.

4. З метою запобігання виникненню суперечностей в тексті закону, що призводить до порушення принципу юридичної визначеності частина шоста статті 121 Регламенту передбачає, що голосування законопроекту в цілому не проводиться, якщо внаслідок неприйняття Верховною Радою України тих чи інших статей законопроекту або суттєвої зміни запропонованої головним комітетом редакції окремих структурних частин законопроекту в тексті виникають суперечності чи прогалини, які виключають можливість застосування норм законопроекту після його остаточного прийняття та набрання ним чинності.

Вбачається, що вказана норма Регламенту встановлює механізм, який має забезпечити запобігання прийняттю законів, дія яких може порушити принцип юридичної визначеності.

Однак, у даному випадку, Верховна Рада України, не виконуючи вказану вимогу Регламенту, приймає проект Закону № 6427-д (доопрацьований) в другому читанні та в цілому.

5. Крім того, відповідно до частини восьмої статті 90 Регламенту якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «Перехідні положення» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті. До законопроекту додається перелік законів та інших нормативних актів, прийняття або перегляд яких необхідно здійснити для реалізації положень законопроекту в разі його прийняття.

Аналіз норм, які врегульовують порядок подання та оформлення законопроектів свідчить, що Регламентом передбачається можливість викладення норм про внесення змін до інших законів тільки якщо вони стосуються реалізації поданого законопроекту (частина восьма статті 90 Регламенту). Однак, у випадку прийняття Закону № 2136-VIII всупереч вказаній законодавчій нормі в проекті Закону № 6427-д (доопрацьованому) викладаються не тільки ті норми, які стосуються реалізації поданого законопроекту, але й ті, які його абсолютно не стосуються, а саме норми про

внесення змін до Регламенту та Закону № 776/97-вр щодо зміни порядку голосування парламентом за прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого.

На тому, що положення Закону № 2136-VIII щодо зміни процедури призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого не стосуються функціонування Конституційного Суду України, наголошується на сторінці офіційного інтернет-представництва Президента України Порошенка П.О.

Таким чином, приймаючи 13 липня 2017 року зміни до статті 208 Регламенту, Верховна Рада України діяла всупереч нормам Регламенту, які встановлюють процедуру внесення і розгляду законопроектів та прийняття законів. Це, в свою чергу, призвело до того, що відповідні положення проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) було розглянуто без залучення Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин, тоді як відповідно до абзацу 3 пункту 16 додатку до Постанови Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання» від 4 грудня 2014 року № 22-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2015, № 1, ст.10*) зі змінами діяльність Уповноваженого віднесена до предметів відання саме цього комітету.

6. Проект Закону № 6427-д (доопрацьований) подано на розгляд парламенту в першому читанні 7 червня 2017 року. Верховна Рада України за результатами розгляду цього проекту 8 червня 2017 року прийняла Постанову «Про направлення на повторне перше читання проекту Закону України про Конституційний Суд України» № 2094-VIII.

Відповідно до частини першої статті 89 Конституції України Верховна Рада України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів.

Регламент встановлює особливості процедури повторного першого читання законопроекту. Так, відповідно до частини першої статті 115 Регламенту законопроект на повторне перше читання подається у визначений Верховною Радою строк, але не пізніше 30 днів після дня його попереднього розгляду, у новій редакції, підготовленій головним комітетом та/або суб'єктом права законодавчої ініціативи, з висновками головного та інших комітетів і розглядається в порядку, передбаченому Регламентом (статті 112, 113).

21 червня 2017 року народні депутати України подали на розгляд парламенту на повторне перше читання доопрацьований проект закону № 6427-д **без висновків інших комітетів**.

Відповідно до інформації з картки законопроекту № 6427-д на офіційному веб-сайті Верховної Ради України відсутні інші комітети, крім

головного, на опрацювання яким був переданий проект Закону. Закон № 2136-VIII розглянутий і прийнятий Верховною Радою України з висновком Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя. Закон № 2136-VIII включає зміни до статті 208 Регламенту, які стосуються процедури призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого. Водночас, до предметів відання Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя не віднесено діяльність Уповноваженого. Відтак, Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя не може вважатись відповідним Комітетом Верховної Ради України щодо змін до статті 208 Регламенту. Мав бути наданий висновок Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, з огляду на предмети відання цього Комітету.

Вже 22 червня 2017 року Верховна Рада України на повторному першому читанні прийняла за основу проект Закону № 6427-д (доопрацьований).

У пункті 12 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 26 квітня 2018 року № 4-р/2018 Суд дійшов висновку, що розгляд законопроекту у Верховній Раді України без залучення відповідного комітету слід вважати порушенням конституційної процедури розгляду закону в контексті частини першої статті 152 Конституції України.

Відтак, розгляд проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) в частині змін, внесених до статті 208 Регламенту щодо порядку прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого відкритим голосуванням без висновків інших комітетів Верховної Ради України та без залучення відповідного Комітету Верховної Ради України, яким в даному випадку є Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, не відповідає положенням частини першої статті 89 Конституції України і є підставою для визнання відповідних положень статті 208 Регламенту такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними).

7. Відповідно до частин першої-третьої статті 130 Регламенту текст закону, прийнятий Верховною Радою України, не пізніш як у десятиденний строк оформляється головним комітетом, візується головою комітету та керівником секретаріату цього комітету чи особами, які виконують їхні обов'язки, керівником юридичного підрозділу та керівником підрозділу, на який в установленому порядку покладено функцію з оформлення на підпис Голові Верховної Ради України прийнятих Верховною Радою України актів, і подається на підпис Голові Верховної Ради України. Якщо текст закону завізований із зауваженнями, вони разом із текстом закону подаються Голові Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України підписує поданий на підпис закон не раніше двох і не пізніше п'яти днів з дня його подання, крім випадків, передбачених Регламентом. У разі виявлення порушень

законодавчої процедури, передбаченої Регламентом, наслідком чого може бути скасування результатів голосування, а також у разі подання на підпис Голові Верховної Ради України тексту закону, не ідентичного тексту законопроекту, прийнятого Верховною Радою України, народний депутат України у дводенний строк може письмово звернутися до Голови Верховної Ради України з обґрунтованою пропозицією про внесення уточнень до прийнятого закону. У цьому разі Голова Верховної Ради України не підписує закон без розгляду зазначених пропозицій Верховною Радою України в порядку, передбаченому Регламентом (стаття 48).

Відтак вбачається, що вказана норма Регламенту, передбачаючи дводенний строк для надання зауважень народними депутатами України до прийнятого закону, розгляд яких може призвести до скасування результатів голосування, встановлює процедуру внутрішнього контролю за дотриманням процедури прийняття законів. Дотримання такої процедури є необхідним для забезпечення легітимності прийнятого акту.

Однак, у випадку прийняття Закону № 2136-VIII парламент порушив цю процедуру. Так, Закон № 2136-VIII Голова Верховної Ради України Парубій А.В. підписав 14 липня 2017 року, тобто наступного дня після прийняття. Водночас, народний депутат України Юзькова Т.Л., реалізуючи своє право на звернення з відповідними зауваженнями, 14 липня 2017 року звернулась до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. з письмовою заявою вих. № 04-05/03-242(166113), в якій вказувала на порушення процедури прийняття Закону № 2136-VIII, зокрема, на те, що її поправки № 524 та № 528 щодо внесення змін до Закону № 776/97-вр, які стосувались процедури голосування за призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого, не були озвучені та не були поставлені на голосування під час розгляду проекту Закону № 2136-VIII.

У зв'язку з недотриманням Головою парламенту Парубієм А.В. вимоги частини другої статті 130 Регламенту заяву народного депутата розглянуто у відповідний строк (і в подальшому також) не було. Таким чином, процедура внутрішнього контролю, яка б мала забезпечити дотримання парламентом конституційних і законодавчих вимог щодо порядку прийняття Закону № 2136-VIII, також була знівельована порушенням вимоги щодо строку підписання прийнятого закону Головою парламенту Парубієм А.В.

8. 24 квітня 2012 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про призначення Лутковської В.В. на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» № 4660-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2013, № 3, ст.44*). 27 квітня 2012 року Лутковська В.В. прийняла присягу Уповноваженого і, відповідно, з цього дня почався строк обіймання нею цієї посади. Оскільки відповідно до частини шостої статті 5 Закону № 776/97-вр Уповноважений призначається строком на п'ять років, строк, на який було обрано Лутковську В.В. Уповноваженим, закінчився 27 квітня 2017 року. З цієї дати, відповідно, почався строк висування кандидатів на посаду Уповноваженого та голосування за них. Аналіз положення стаття 6 Закону

№ 776/97-вр свідчить, що голосування за кандидатів мало відбутись не пізніше 6 червня 2017 року.

24 травня 2017 року відповідно до протоколу засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин № 37 було прийнято рішення щодо відповідності висунутих кандидатів всім вимогам Закону № 776/97-вр та відсутності причин, що перешкоджають зайняттю ними відповідної посади. Відповідно до повідомлення заступника голови Національного агентства з питань запобігання корупції Радецького Р.С. 29 травня та 1 червня 2017 року матеріали за результатами спеціальної перевірки кандидатів на виконання частини третьої статті 5 Закону № 776/97-вр були відправлені Національним агентством з питань запобігання корупції до відповідних органів. Тобто, всі перевірки кандидатів на відповідність вимогам законів для зайняття посади Уповноваженого закінчилися щонайпізніше 1 червня 2017 року.

Однак, незважаючи на те, що висунування кандидатів на посаду Уповноваженого та їх перевірка відбулись, питання щодо голосування за висунутих кандидатів до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради України не включалось та голосування не здійснювалось. Об'єктивних причин бездіяльності парламенту, яка полягала у невключенні до порядку денного пленарних засідань питання про обрання Уповноваженого, не вбачається.

При цьому, Законом № 776/97-вр безпосередньо не передбачено, яким чином має вирішуватись питання щодо голосування за висунутих кандидатів у разі, якщо парламент не голосував за них протягом законодавчо встановленого строку.

Парламент наділений дискрецією щодо визначення власного порядку денного, але така дискреція не означає, що порушення встановлених чинним законодавством України строків розгляду окремих питань не має за собою жодних юридичних наслідків для процедури, під час якої таке порушення відбулось.

Кожний етап процедури обрання має здійснюватися у передбачені Законом № 776/97-вр строки, дотримання яких необхідне для забезпечення легітимності всієї процедури обрання. У цьому контексті необхідно взяти до уваги, що голосування парламентом за висунутих кандидатів є завершальним етапом процедури обрання Уповноваженого, тобто є етапом, який логічно закінчує почату процедуру. Нездійснення парламентом голосування за висунутих кандидатів у визначений Законом № 776/97-вр строк не може означати, що завдяки такому порушенню Закону № 776/97-вр парламент може продовжити цей строк на невизначений період. Якщо допустити гіпотетичну можливість парламенту в межах дискреції продовжити строк розгляду, то все одно таке процедурне рішення щодо продовження строку має відповідно до частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України бути передбачено законом, а також може бути здійснено виключно у визначений Конституцією України спосіб – виключно на пленарному засіданні шляхом голосування (частина друга статті 84

Конституції України). Стислий період часу між висуненням кандидатів та голосуванням за них парламентом має на меті забезпечення актуальності перевірки відповідності висунутих кандидатів кваліфікаційним вимогам на час голосування за їхні кандидатури, наявність актуальності їхніх кандидатур на таку посаду з точки зору зміни суспільних відносин, потреб суспільства та стану держави загалом. В іншому разі допускається можливість голосування парламентом за кандидатів на посаду Уповноваженого, які були висунуті в межах законодавчо встановленого строку, протягом невизначеного періоду, вже без перевірки їх відповідності всім кваліфікаційним вимогам. Це суперечить принципу юридичної визначеності та верховенства права.

Важливість неухильного дотримання всіх вимог процедури обрання Уповноваженого і, таким чином, забезпечення легітимності обіймання посади відповідною особою посилюється значенням інституту Уповноваженого в державі.

Відповідно, у разі якщо парламент не здійснив голосування за висунутих кандидатів на посаду у визначений Законом № 776/97-вр строк, тобто допустив грубе порушення однієї з умов легітимності процесу обрання, процедура має розпочатись знову і бути здійсненою в суворій відповідності до норм Закону № 776/97-вр. Виключно такий спосіб застосування Закону № 776/97-вр є сумісним з принципом верховенства права, оскільки забезпечує належне дотримання всіх законодавчих вимог процедури, унеможливлення свавілля з боку парламенту.

Однак, після закінчення строку перебування на цій посаді Лутковської В.В. розпочата висуненням трьох кандидатів у квітні 2017 року процедура обрання Уповноваженого була закінчена голосуванням за них парламентом тільки у березні 2018 року. Щонайменше майже річний часовий проміжок між висуненням кандидатів, перевіркою відповідності їхніх кандидатур встановленим законодавством вимогам для зайняття посади (стаття 5 Закону № 776/97-вр) та голосуванням об'єктивно нівелює цінність та актуальність здійсненої перевірки відповідності висунутих кандидатур вимогам законодавства для зайняття посади. Таке порушення призвело до того, що на цю посаду було обрано особу, щодо якої не було здійснено перевірки на відповідність вимогам законодавства для зайняття посади станом на день голосування, а існуючі результати перевірки на день голосування втратили актуальність. Перевірка, яка була здійснена у травні 2017 року, не може задовольняти вимоги законодавства, оскільки вона була здійснена за рік до голосування, що об'єктивно не відображає стан відповідності кандидатів у березні 2018 року.

Відповідно, парламент порушив вимоги Закону № 776/97-вр щодо строків здійснення процедури обрання Уповноваженого, порушив логічну послідовність встановлених законодавством етапів процедури, метою яких є забезпечення відповідності кандидата всім вимогам законодавства і, відповідно, забезпечення конституційного права людини на ефективний захист прав і свобод Уповноваженим.

Конституційний Суд України у пункті 1 резолютивної частини Рішення від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002 встановив, що до повноважень Конституційного Суду України належить, зокрема, вирішення питань щодо відповідності Конституції України (конституційності) правових актів Верховної Ради України та Президента України, до яких віднесені як нормативно-правові, так індивідуально-правові акти, до яких, зокрема, належить і Постанова Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII (*Голос України від 17 березня 2018 року № 50*) (далі – Постанова № 2344-VIII).

Таким чином, Постанова № 2344-VIII прийнята з порушеннями конституційної процедури розгляду та прийняття таких актів парламенту. Вищезазначені порушення мали системний характер та істотно вплинули на остаточний результат прийняття Постанови № 2344-VIII. Верховна Рада України при цьому діяла всупереч положенням частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, оскільки не дотрималась суттєвих вимог порядку призначення на посаду Уповноваженого, встановленого Законом № 776/97-вр. Це, в свою чергу, призвело до порушення принципу верховенства права, який в Україні визнається і діє відповідно до статті 8 Конституції України, та положення частини третьої статті 55 Конституції України і відповідно до положень частини першої статті 152 Конституції України є підставою для визнання Постанови № 2344-VIII такою, що не відповідає Конституції України (неконституційною).

9. З огляду на вказане можна дійти наступних висновків:

А. Процедуру призначення на посаду Уповноваженого було змінено без об'єктивних причин під час її перебігу. Проект Закону № 6427-д (доопрацьований) в частині цих змін було розглянуто без залучення відповідного Комітету Верховної Ради України, яким в даному випадку є Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, чим було порушено конституційну процедуру їх розгляду і прийняття.

Крім того, прийняття норми, якою була змінена процедура, відбулось з грубими порушеннями Регламенту, що призвело до виникнення суперечностей в двох однакової сили законодавчих положеннях, які на час голосування за кандидатів на посаду Уповноваженого передбачали протилежні за своєю суттю процедури голосування (таємне та відкрите).

Прийняття рішення про обрання Уповноваженого на підставі норми Регламенту, прийнятої з порушенням конституційної процедури, за наявності іншої чинної норми рівнозначної юридичної сили, яка передбачає протилежну за суттю процедуру, порушує принцип верховенства права, оскільки створює стан невизначеності щодо причин довільного обрання парламентом однієї з процедур (відкритого голосування) та ігнорування

іншої (таємного голосування). Відповідно, Постанова № 2344-VIII була прийнята парламентом з порушенням принципу верховенства права, який в Україні визнається і діє відповідно до статті 8 Конституції України.

Відтак, порушення конституційної процедури розгляду та прийняття Закону № 2136-VIII в частині внесення змін до статті 208 Регламенту мали системний характер та істотно вплинули на остаточний результат прийняття Закону № 2136-VIII в частині внесення змін до статті 208 Регламенту.

Б. Процедура висування кандидатів на посаду Уповноваженого, встановлена Законом № 776/97-вр, є чіткою послідовністю юридично значимих дій, здійснення яких у передбачені вказаним Законом строк забезпечує легітимність процедури обрання Уповноваженого. У випадку прийняття Постанови № 2344-VIII встановлену процедуру висунення кандидатів та голосування за них було порушено у спосіб, який нівелює ефективність цієї процедури, та підриває легітимність акту, яким закріплюється результат процедури, тобто вказаної постанови.

Порушення, які були допущені при здійсненні вказаної процедури, підірвали гарантії конституційного права особи на захист Уповноваженим її прав і свобод, оскільки фактично на цю посаду було призначено особу, щодо якої були відсутні актуальні результати перевірки відповідності законодавчим вимогам, що в свою чергу є гарантією належної діяльності цього інституту.

10. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що положення частини сьомої статті 208 Регламенту Верховної Ради України в редакції Закону № 2136-VIII не відповідають Конституції України (є неконституційними) у зв'язку з невідповідністю частині другій статті 6, частині першій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 55, частині першій статті 89 Конституції України, а положення Постанови № 2344-VIII не відповідають Конституції України (є неконституційними) у зв'язку з невідповідністю частині другій статті 6, частині першій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 55 Конституції України.

Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України це є підставою для визнання Конституційним Судом України відповідних положень такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Зважаючи на це, керуючись положеннями статей 147, 150, 152 і 153 Конституції України, пункту 1 частини першої статті 7, частин першої-третьої статті 51, статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*),

ПРОСИМО:

1. Визнати такими, що не відповідають частині другій статті 6, частині першій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 55, частині

першій статті 89 Конституції України (є неконституційними) положення частини сьомої статті 208 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133*), в редакції Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*).

2. Визнати такою, що не відповідає частині другій статті 6, частині першій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 55 Конституції України (є неконституційною) Постанову Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII (*Голос України від 17 березня 2018 року № 50*).

3. З огляду на суспільну важливість порушених питань визнати конституційне провадження за цим конституційним поданням невідкладним і розглянути його в межах місячного строку, визначеного в частині третій статті 75 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*).

4. Залучити до участі в конституційному провадженні уповноважених представників суб'єкта права на конституційне подання:

- 1) Найема Мустафу-Масі;
- 2) Суслову Ірину Миколаївну;
- 3) Каменева Михайла Володимировича.

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Додаток з підписами суб'єкта права на конституційне подання.
2. Конституція України (витяг).
3. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР (*Відомості Верховної Ради України, 1998, № 20, ст.99*) зі змінами.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, ст.545*) (витяг).
5. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*).
6. Регламент Верховної Ради України, затверджений Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133*), зі змінами в редакції Закону України «Про Рахункову палату» від 2 липня 2015 року № 576-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2015, № 36, ст.360*) (витяг).
7. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133*), зі змінами в редакції Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради, 2017, № 35, ст.376*).

8. Постанова Верховної Ради України від 24 квітня 2012 року «Про призначення Лутковської В.В. на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» № 4660-VI (*Відомості Верховної Ради України, 2013, № 3, ст.44*).

9. Постанова Верховної Ради України від 4 грудня 2014 року № 22-VIII «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання» (*Відомості Верховної Ради, 2015, № 1, ст.10*) зі змінами.

10. Постанова Верховної Ради України «Про направлення на повторне перше читання проекту Закону України про Конституційний Суд України» від 8 червня 2017 року № 2094-VIII.

11. Постанова Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII (*Голос України від 17 березня 2018 року № 50*).

12. Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002.

13. Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010.

14. Рішення Конституційного Суду України від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018.

15. Рішення Конституційного Суду України від 26 квітня 2018 року № 4-р/2018.

16. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 8 листопада 1993 року у справі № 6 «On the constitutionality of amendments to the Law on Elections to the Seimas».

17. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 29 травня 1997 року у справі № 3/97 «On the Seimas resolution concerning the formation of the Council of the National Radio and Television of Lithuania».

18. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 18 жовтня 2000 року у справі № 29/98-16/99-3/2000 «On the reorganisation of the joint-stock companies “Būtingės nafta”, “Mažeikių nafta”, and “Naftotiekis”».

19. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 14 січня 2002 року у справі № 25/01 «On the indicators of state and municipal budgets».

20. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 19 січня 2005 року у справі № 23/2003 «On the compliance of the Republic of Lithuania's Law Supplementing and Amending Articles 86, 87 of the Law on Elections to Municipal Councils and Supplementing It with Article 88-1 with the Constitution of the Republic of Lithuania».

21. Рішення Конституційного Суду Литовської Республіки від 22 лютого 2008 року у справі № 02/08 «On the powers of the President of the Republic in implementing the right of delayed (relative) veto».

22. Рішення Конституційного Суду Румунії «Referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a Hotărârii Parlamentului României nr.14/2014 privind

numirea președintelui și a unui membru neexecutiv ai Consiliului Autorității de Supraveghere Financiară» від 30 квітня 2014 року № 251 (румунською мовою).

23. Постанова Конституційного Суду Республіки Молдова «Hotărârii Parlamentului nr. 140 din 3 iulie 2015 privind numirea în funcția de Avocat al Poporului pentru drepturile copilului» від 16 липня 2015 року № 22 (румунською та російською мовами).

24. Резолюція 48/134 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року (англійською та російською мовами).

25. Рекомендація Парламентської асамблеї Ради Європи № 1615 (2003) «Інститут Омбудсмана» (англійською мовою).

26. «Compilation of Venice Commission Opinions Concerning The Ombudsman Institution», CDL-PI(2016)001 від 5 лютого 2016 року.

27. Стенограма позачергового пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України VI скликання 27 квітня 2012 року.

28. Картка законопроекту № 6427-д на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

29. Проект Закону № 6427-д (доопрацьованого) від 21 червня 2017 року.

30. Порівняльна таблиця до проекту Закону № 6427-д (доопрацьованого) від 21 червня 2017 року.

31. Протокол засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин та міжнародних відносин № 37 24 травня 2017 року.

32. Стенограма 49-го пленарного засідання шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання 6 червня 2017 року.

33. Стенограма 52-го пленарного засідання шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання 8 червня 2017 року.

34. Стенограма 57-го пленарного засідання шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання 22 червня 2017 року.

35. Стенограма 63-го пленарного засідання шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання 13 липня 2017 року.

36. Стенограма 17-го пленарного засідання восьмої сесії Верховної Ради України VIII скликання 15 березня 2018 року.

37. Стаття Олексія Братуцака від 6 червня 2017 року «Вибори омбудсмана: "одобрямси" кандидатів і договорняки владних фракцій» на веб сайті pravda.com.ua (<https://www.pravda.com.ua/articles/2017/06/6/7146066>).

38. Стаття Анастасії Станко від 6 червня 2017 року «Член НАЗК заперечує заяву Парубія про невчасну перевірку кандидатів на посаду омбудсмана» на веб-сайті Hromadske.ua (<https://hromadske.ua/posts/chlen-nazk-zaperechuie-zaiavu-parubiia-pro-nevchasnu-perevirku-kandydativ-na-posadu-obmudsmena>).

39. Лист Першого заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Пацкана В.В. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 9 червня 2017 року № 04-28/07-621 (135824).

40. Лист Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирі Г.М. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 23 червня 2017 року № 04-28/07-690 (149021).

41. Протокол засідання № 62 Комітету з питань правової політики та правосуддя Верховної Ради України VIII скликання від 10 липня 2017 року.

42. Стенограма засідання № 62 Комітету з питань правової політики та правосуддя Верховної Ради України VIII скликання від 10 липня 2017 року.

43. Лист Голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя Князевича Р.П. до Верховної Ради України від 10 липня 2017 року № 04 29/03 1443 (161297).

44. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про Конституційний Суд України» (реєстр. № 6427-д від 7 червня 2017 року, доопрацьований) до другого читання від 10 липня 2017 року.

45. Зауваження до проекту Закону України «Про Конституційний Суд України» від Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України від 11 липня 2017 року № 07/02-350 (до реєстр. № 6427-д, друге читання).

46. Лист групи народних депутатів України до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 13 липня 2017 року № 133/2.

47. Заява народного депутата України Юзькової Т.Л. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 14 липня 2017 року № 04-05/03-242 (166113) щодо усунення порушень вимог Регламенту Верховної Ради України, допущених під час прийняття рішення Верховної Ради України щодо прийняття в другому читанні та в цілому законопроекту «Про Конституційний Суд України» (реєстраційний № 6427-д від 7 червня 2017 року).

48. Резолюція Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 18 липня 2017 року до вх. № 166113 від 14 липня 2017 року.

49. Лист Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирі Г.М. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 14 липня 2017 року № 04-28/07-774 (166273).

50. Лист Голови Верховної Ради України Парубія А.В. до Першого заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Пацкану В.В. від 14 липня 2017 року № 01/04-267 (166665).

51. Звернення Виконавчого директора Української Гельсінської спілки з прав людини Бущенко А.П. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 14 липня 2017 року № 14/07-01.

52. Лист Голови Верховної Ради України Парубія А.В. до Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирі Г.М. від 19 липня 2017 року № 01/04-271 (170395).

53. Звернення Української Гельсінської спілки з прав людини та Харківської правозахисної групи від 20 липня 2017 року до Президента України з приводу маніпуляцій з голосуванням у Парламенті щодо процедури обрання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (<https://helsinki.org.ua/appeals/zvernennya-do-prezydenta-ukrajiny-z-privodu-manipulyatsij-z-holosuvannyam-u-parlamenty-schodo-protsedury-obrannya-upovnovazhenoho-verhovnoji-rady-ukrajiny-z-prav-lyudyny>).

54. Лист Голови Комітету Верховної Ради України Князевича Р.П. до Першого заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України Пинзеника П.В. від 21 липня 2017 року № 04-29/03-1593 (173083).

55. Звернення групи правозахисних організацій до Президента України Порошенка П.О. від 21 липня 2017 року (<http://amnesty.org.ua/nws/poroshenko-pidpisuj-falsifikovanij-zakonoproekt-6427-d>).

56. Повідомлення на сторінці офіційного інтернет-представництва Президента України Порошенка П.О. від 1 серпня 2017 року «Президент внесе на розгляд Парламенту пропозиції щодо змін до законодавства про омбудсмена» (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-vnese-na-rozglyad-parlamentu-propoziciji-shodo-zmi-42642>).

57. Лист Голови Верховної Ради України Парубія А.В. до Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Немирі Г.М. від 7 серпня 2017 року № 01/04-281 (184465).

58. Лист Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Немирі Г.М. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 9 жовтня 2017 року № 04-28/07-948 (229835).

59. Лист Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Немирі Г.М. до Голови Верховної Ради України Парубія А.В. від 12 березня 2018 року № 04-28/07-171 (49313).

60. Звернення групи громадських формувань до народних депутатів України щодо неконституційності процедури обрання Омбудсмена (<http://fri.com.ua/2018/04/zayava-pro-nekonstytutsijnist-protsedury-obrannya-ombudsmana>).

Додаток

до конституційного подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII

№ з/п	Прізвище, ім'я та по-батькові (за наявності)	Номер посвідчення	Підпис
1.	Майєм М.	084	
2.	Денісова Т.В.	133	
3.	Новак М.В.	080	
4.	Македон Ю.М.	237	
5.	Землюк С.П.	082	
6.	Луценко І.В.	211	
7.	Сотник О.С.	138	
8.	Войциук В.М.	149	
9.	Куртій А.В.	143	

9/девізів/підписів

Додаток

до конституційного подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII

№ з/п	Прізвище, ім'я та по-батькові (за наявності)	Номер посвідчення	Підпис
10.	Ріглісецької Л.Т.	153	
11.	Лодолук Т.Т.	314	
12.	Лаврик О.В.	¹³⁹ 319	
13.	Марківка Л.В.	141	
14.	Опанасенко О.В.	147	
15.	Сережинська О.О.	130	
16.	Кірюха О.І.	159	
17.	Семшович С.І.	¹²⁹ 255	
18.	Лобочев С.В.	140	

9(дев'ять) підписів

Додаток

до конституційного подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII

№ з/п	Прізвище, ім'я та по-батькові (за наявності)	Номер посвідчення	Підпис
19.	Кобур Марко Григорійович	365	
20.	Семешук Роман Сергійович	156	
21.	Березюк Олег Роман.	155	
22.	Мірошніченко І.В.	142	
23.	Костенко П.П.	156	
24.	Зудак А.А.	151	
25.	Гуман В.В.	412	
26.	Клецько С.А.	83	
27.	Деревишко Ю.С.	291	

9/дев'ять) підписів

Додаток

до конституційного подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII

№ з/п	Прізвище, ім'я та по-батькові (за наявності)	Номер посвідчення	Підпис
28.	Єднак О.В.	144	
29.	Тонко Т.М.	128	
30.	Левченко Ю.В.	421	
31.	Назаренко Я.В.	108	
32.	Редчик О.М.	217	
33.	Шкруп А.О.	213	
34.	Демисенко А.С.	241	
35.	Мотківський Б.	319	
36.	Червонова О.В.	113	

9/деві.г.те/підписів

Додаток

до конституційного подання щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) положення статті 208 Регламенту Верховної Ради України (в редакції Закону від 13 липня 2017 року № 2136-VIII), затвердженого Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, зі змінами в частині встановлення процедури прийняття рішення про призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини шляхом відкритого голосування більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України та Постанови Верховної Ради України «Про призначення Денісової Л.Л. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини» від 15 березня 2018 року № 2344-VIII

№ з/п	Прізвище, ім'я та по-батькові (за наявності)	Номер посвідчення	Підпис
37.	Толуп Вячеслав	395	/
38.	Сирого Оксана	131	
39.	Порасюк Володимир	320	
40.	Марченко О.О.	294	
41.	Івано А.В.	413	
42.	Гуцек О.П.	1245	
43.	Петренко О.М.	392	
44.	Беруа Б.В.	411	
45.	Бабан А.В.	1351	

Всього 45 (сорок п'ять) підписів народних депутатів України.

Зерівська Уповноважена голова Апарату Верховної Ради України (сорок п'ять) підписів.

Ф. Шекселев
24.05.2018р.